

اخلاق حرفه‌ای و تعاملات ارتباطی پلیس با جامعه

دکتر غلامرضا حاجی حسین نژاد^۱
علی مجبی^۲
سیدرضا بلاغی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۸۸/۴/۱۰

تاریخ تأیید مقاله: ۸۸/۵/۳۰

چکیده

مسئله و هدف: با توجه به تغییر نگرش پلیس سنتی به پلیس مدرن یا جامعه محور پرداختن به اخلاق پلیسی و شاخصه‌های رفتاری پلیس در جامعه و شیوه‌های تعامل آن با مردم مورد توجه جدی قرار گرفته است. هدف اصلی این پژوهش بررسی جایگاه نظری اخلاق و رفتار حرفه‌ای و تعامل پلیس با مردم و جامعه است.

روش: پژوهش حاضر به صورت توصیفی-تحلیلی به روش اسنادی (کتابخانه‌را) انجام شده است. ابزار پژوهش، اسناد و مدارک موجود (کتاب‌ها، طرح‌های پژوهشی، مقالات، سایت‌های اینترنتی) در حوزه مورد مطالعه بوده است که محقق با استفاده از آنها ضمن توصیف وضع موجود به تحلیل ویژگی‌های رفتاری و اخلاقی پلیس در جامعه مدرن پرداخته است. همچنین شاخص‌های اصول اخلاقی و رفتاری سازمان بین‌المللی صلیب سرخ را مورد تحلیل قرار داده است.

یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که تدوین نظامنامه اخلاقی و رفتاری پلیس، توجه به حفظ و حراست از اخلاقیات موجود در پلیس، توجه به زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در اخلاق پلیس و همچنین توجه به آموزش اخلاق پلیس برای حفظ و ارتقای اخلاق و رفتار حرفه‌ای پلیس و تعاملات مطلوب با ائتشار مختلف جامعه از جمله عوامل مؤثر در حفظ تقویت و ایجاد رفتار و اخلاق مطلوب پلیس است.

نتایج: پلیس مدرن، پلیس جامعه محور است و موجودیت چنین پلیسی، مستلزم بسیاری از رفتارهای اخلاقی است. پلیس عمدتاً با رفتارهایش شناخته می‌شود و حیطه اخلاق نیز رفتارهاست، اما نه هر رفتاری بلکه رفتارهای مطلوب جامعه است. رعایت اصول ارتباطات انسانی در تعاملات پلیس با جامعه، استانداردسازی رفتار و تدوین آیین‌نامه با دستورالعمل اخلاقی پلیس می‌تواند در تحقق اهداف رهیافت پلیس جامعه محور مؤثر و مفید باشد.

کلید واژه‌ها:

اخلاق حرفه‌ای (*Professional morality*)، رفتار حرفه‌ای (*Professional conduct*)، اخلاق پلیسی (*Police morality*)، تعامل (*interaction*)، اصول اخلاقی (*Moral principles*)

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت معلم.
۲. دانشجوی دکتری دانشگاه تربیت معلم.
۳. پژوهشگر و مدرس دانشگاه.

مقدمه و بیان مسئله

در گذشته، نقش پلیس، نوعاً بر محافظت از زندگی و سرمایه، ممانعت از وقوع جرم، کشف و شناسایی مجرمان و برقراری نظم و امنیت متمرکز بوده است. این نقش ها، شامل سه کارکرد مهم پلیس یعنی اجرای قوانین (برای مثال، استفاده از قدرت برای کنترل دیگران)؛ حفظ صلح و امنیت (برای مثال، حفظ امنیت عمومی) و تدارک خدمات (کمک به مردمی که نیازمند یاری اند) بود (بونی^۱ و ویلسون^۲، ۱۹۹۴: ۳۵). درحالی که امروزه این گونه نقش‌ها و وظایف پلیس تغییر کرده است. این تغییر، عبارت است از تبدیل پلیس سنتی به پلیس جامعه محور رابرت پیل^۳، که او را پیشرو پلیس مدرن یا جامعه محور می‌شناسند، اصول زیر را برای پلیس مدرن در نظر می‌گیرد:

- وظیفه پلیس، پیشگیری از جرم و بی‌نظمی است.
 - قدرت پلیس در انجام وظایفش به تأییدات مردمی و توانایش در حفظ و نگهداری ارزش و احترام مردم وابسته است.
 - ارزش و احترام و تأیید مردم نسبت به پلیس، به معنا مشارکت مختارانه عموم مردم در فعالیت‌های مرتبط با قانون و پلیس است.
 - پلیس باید علاقه و خواست مردم را نه با دلالتی و دامن زدن به باورهایشان، بلکه با انجام خدمات بی‌طرفانه بر اساس قانون برآورده کند.
 - تلاش پلیس باید در جهت حفظ و نگهداری ارتباط با عموم مردم باشد، به نحوی که چنین ارتباطی بتواند این سنت را که پلیس، همان مردم است و مردم نیز همان پلیس هستند، نمایان کند.
 - اثربخشی پلیس، همانا نبودن جرم و بی‌نظمی است نه مشاهده عینی فعالیت‌های پلیس در مقابله با مسائل (اینکستر^۴، ۱۹۹۲؛ به نقل از میلر^۵ و هس^۶، ۱۹۹۸: ۶).
- پلیس مدرن، عبارت است از «پلیس جامعه محور»^۷ و «پلیس حلال مسائل»^۸. پلیس جامعه محور به نیازها، رغبت‌ها، علایق و انگیزه‌های جامعه و همچنین اعتماد و از همه مهم‌تر مشارکت افراد جامعه تأکید دارد. پلیس حلال مسائل، به دنبال یافتن مسائل و مشکلات و ارائه

1. Boni
2. Wilson
3. Robert Peel
4. Avery
5. Miller
6. Hess
7. Community Policing
8. Problem – Solving Policing

بهترین راه حل برای آنهاست. ویژگی اساسی پلیس جامعه محور این است که «کنشگر»^۱ است تا «واکنش گر»^۲ و این نیز به معنای بررسی و کشف مسائل و دلایل ظهور آنهاست (میلر و هس، ۱۹۹۸: ۸۸).

همان گونه که ذکر شد، در طول سال‌های گذشته تعاریف از نقش پلیس به طور قابل ملاحظه‌ای تغییر کرده است. نقش پلیس سنتی به وسیله رقابت‌های در حال افزایش در زمینه وظایف پلیس مورد چالش قرار گرفته (توکنتات^۳، ۱۹۹۱؛ به نقل از بونی و ویلسون^۴ ۱۹۹۴: ۴۰)؛ و در حال حاضر، نقش پلیس از واکنشی و اتفاقی بودن به کنشگر و پلیس جامعه محور تغییر کرده است (اولیور^۵، ۱۹۹۲، به نقل از بونی و ویلسون^۶ ۱۹۹۴: ۴۰). این تغییر، نقش بسیار مهمی در ارتباط بین پلیس و جامعه دارد؛ زیرا میزان موفقیت پلیس جامعه محور، به میزان بهره‌مندی جامعه از فعالیت‌ها و خدمات پلیس در پیشگیری از جرایم بستگی دارد. بر این اساس، تعاریف جدید، بیشتر نقش پلیس را در برابر ذی نفعان یعنی مردم جامعه متمرکز می‌کند. اعضای جامعه نه تنها مهم‌ترین ذی نفعان خدمات پلیس هستند بلکه منابعی اساسی و ضروری برای انجام موفقیت آمیز وظایف آن به حساب می‌آیند (بونی و ویلسون، ۱۹۹۴: ۴۵). واگنهم^۶ و رورینک^۷ (۱۹۹۱) (به نقل از بونی و ویلسون^۸ ۱۹۹۴: ۴۰) خدمات به ذی نفعان^۸ را به مثابه آن گونه از راهبردهای مدیریت تعریف کرده‌اند که بر رفع انتظارات ذی نفعان و اطمینان از رضایت آنها متمرکز می‌شود؛ آنها ارائه خدمات به ذی نفعان را هم به مثابه یک فلسفه سازمانی و نیز یک منش که باید در بین کارکنان گسترش یابد، می‌دانند. از دید این نویسندگان، خدمات مشتری برای پلیس منافی دارد که برخی از آنها عبارت‌اند از: ایجاد محیط کاری آرام و مطلوب، چون رویکرد دوستانه، رفتار مشابهی را از دیگران در بر خواهد داشت؛ زیرا انجام خدمات مطلوب به وسیله مدیریت و جامعه مورد قدردانی قرار می‌گیرد؛ و نتایج زیر را در برخواهد داشت: کاهش فراوان شکایت‌های مرتبط با گستاخی و بی ادبی؛ افزایش رضایت شغلی از طریق ایجاد محیط کاری مؤثرتر و اثربخش‌تر؛ افزایش روحیه از طریق ارتباط مثبت‌تر و عاطفی‌تر با مردم و کاهش استرس و در نتیجه کاهش شکایت مشتریان. بنابراین، توسعه ارتباطات اثر بخش و مؤثر بین پلیس و جامعه، مهم‌ترین هدف سازمان پلیس

1. Proactive
2. Reactive
3. Tucknott

5. Oliver
6. Wagenheim
7. Reurink
8. Customer Service

۴. همچنین نگاه کنید به ریچارد و لومپ، ۲۰۰۴.

است. این مسئله مهم، نه تنها باید در ساختار اداری پلیس اشاعه یابد، بلکه باید در نقش اجتماعی پلیس و رفتار کلیه کارکنان پلیس تعمیم پیدا کند (بونی و ویلسون، ۱۹۹۴: ۵۰). جامعه محور بودن پلیس و داشتن ارتباط مؤثر بین پلیس و جامعه به اخلاق حرفه‌ای پلیس برمی‌گردد؛ زیرا جامعه محور بودن پلیس و ارتباط مؤثر و معنادار بین پلیس و جامعه را می‌توان به چگونگی رفتار و کنش متقابل پلیس با مردم توصیف کرد (میلر و هس، ۱۹۹۸: ۸۰). برخی از متفکران اخلاق را چیزی جز انجام رفتارهای مطلوب نمی‌دانند اگر از اخلاق پلیسی صحبت به میان می‌آوریم، باید روشن شود منظور از اخلاق پلیسی چیست؟ به عبارت دیگر، پلیس باید چه رفتارهایی را از خود نشان دهد که اخلاقی محسوب شود و رفتارهای اخلاقی و اصول آن در پلیس کدامند؟ مقاله حاضر به دنبال بررسی این سؤال‌های بسیار مهم است. پژوهش حاضر به صورت توصیفی-تحلیلی که به روش اسنادی انجام شده است و مراحل زیر را طی خواهد کرد: تعیین و تبیین موضوع، طرح سؤال، جمع آوری اطلاعات و تبیین آن و نتیجه‌گیری. برای گردآوری اطلاعات، از کتابخانه‌ها، مراکز اسناد و مدارک، سایت‌های اینترنتی، کتب و مقالات مختلف استفاده می‌شود.

مبانی نظری

در این زمینه که رفتارهای اخلاقی پلیس کدامند و روش‌شناسی اینکه چه اصول اخلاقی باید بر رفتار پلیس حکم فرما باشد، نظرات متعدد و گاهی مشابه ارائه شده است. برای این کار ابتدا کارهای صورت گرفته توسط چند سازمان پلیسی در کشورهای توسعه یافته مثل ایالت متحده و انگلستان مورد بررسی قرار می‌گیرد. سپس پلیس جمهوری اسلامی ایران که با توجه به ارزش‌های حاکم بر جامعه در برخی زمینه‌ها تفاوت‌هایی با آنها دارد مورد بررسی قرار می‌گیرد.

لاری‌ای کاپس می‌نویسد: هر چند خوش رفتاری، تخصص و خویشتن داری روش‌هایی برای نجات جان نمی‌باشند ولی می‌توانند مایه حیات بخش و اساس تمام فعالیت‌های انتظامی به حساب آیند (دمپسی، ۱۳۸۱: ۵۶).

بنابراین از نظر، این نویسنده که خود از کارکنان پلیس ایالت تکزاس آمریکا است مهم‌ترین شاخصه‌های اخلاق حرفه‌ای را خوش رفتاری، تخصص و خویشتن داری می‌داند. سازمان بین‌المللی صلیب سرخ (ICRC)^۱ در سال ۲۰۰۴، اصول اخلاقی زیر را به همه مأموران و مسئولان پلیس توصیه می‌کند:

۱. انجام وظیفه همیشه وابسته به شماسست، البته بر اساس قانون و این از طریق

1. ICRC(International committee of the red croons)

خدمت به جامعه و محافظت از همه افراد در مقابل فعالیت‌های غیرقانونی دیگر افراد امکان پذیر است.

۲. به شأن انسانی احترام بگذارید و از آن پاسداری کنید؛ از حقوق همه انسان‌ها محافظت کنید و آنها را رفیع شمارید.

۳. تنها وقتی از نیرو و قدرت خود استفاده کنید که به شدت به آن نیاز دارید و می‌خواهید آنچه را که مورد نیاز است، انجام دهید.

۴. از موضوعات محرمانه محافظت کنید، مگر اینکه بخواهید وظیفه تان را انجام دهید.

۵. هرگز شکنجه نکنید و بی رحمی و سنگدلی را اعمال نکنید و رفتار غیرانسانی و تحقیرکننده و موهن انجام ندهید.

۶. در بازداشت‌هایتان از سلامت همه افراد اطمینان حاصل کنید.

۷. هیچ عمل نادرست و فسادآوری مرتکب نشوید.

۸. به قانون احترام بگذارید و نظامنامه‌ای از اصول را برای راهنمایی عرضه کنید و با هر تجاوز و تخطی از آن مخالفت و ممانعت کنید.

به نظر می‌رسد که موارد یک الی هفت بیشتر جنبه شخصی دارد و توصیه‌های اخلاقی برای افراد پلیس است و مورد هشت بیشتر جنبه سازمانی دارد و خطاب به سازمان پلیس می‌باشد. هر چند که این مورد نیز در برخی از مواقع و شرایط می‌تواند جنبه شخصی به خود گیرد، اما باید گفت که تدوین نظامنامه یا آیین‌نامه اخلاقی یا هر نوع دستورالعمل اخلاقی دیگر می‌تواند در فرآیند رفتار سازمانی و استاندارد سازی رفتار کارکنان پلیس مؤثر و مفید باشد. (چیزی که در پلیس کشور ما به آن پرداخته نشده است) شاید بیشترین و مهم‌ترین سود و فایده آن، ارائه ملاک‌ها و معیارهایی برای عمل اخلاقی و در نتیجه هماهنگی رفتارهای اخلاقی باشد. با در دست داشتن نظامنامه یا آیین‌نامه اخلاقی، مأموران، رفتارهای خود را بر اساس آن تنظیم می‌کنند و از این طریق رفتار آنها هماهنگ می‌شود و قابلیت نظارت و کنترل پیدا می‌کند.

سازمان مذکور، نظامنامه خود را با عنوان‌های «حقوق اساسی افراد»^۱، «مسئولیت‌های پلیس»^۲، «قدرت‌ها یا نیروهای پلیس»^۳، «گروه‌های آسیب پذیر»^۴ و «دستور دادن و مدیریت کردن»^۵ ارائه کرده است؛ این نظامنامه بدین شرح است:

1. Fundamental Rights of Persons
2. Police Responsibilities
3. Police Powers
4. Vulnerable Groups
5. Command and Management

۱- حقوق اساسی افراد

حقوقی که نباید کنار گذاشته شوند:

- الف) حق زندگی کردن:** هیچ کس نباید به دلخواه و بر پایه داوری و ترجیح خود، کسی را از زندگی کردن محروم کند.
- ب) ممنوعیت شکنجه:** شکنجه، بی رحمی، رفتار غیرانسانی یا تحقیرکننده یا خشونت آمیز تحت هیچ شرایطی روا نیست.
- ج) ممنوعیت اعمال قوانین جنایی عطف به ما سبق شونده:** هیچ کس نمی‌تواند مجرم متخلف جنایی را بر اساس قانون کنونی ملی یا بین‌المللی بازداشت کند اگر جرم او قبل از تدوین این قانون باشد.

۲- مسئولیت‌های پلیس

الف) تقویت و اعمال قانون ملی: شما در مقام مأمور پلیس در این زمینه وظایف زیر را بر عهده دارید:

- محافظت و پاسداری از حق زندگی و حق مالکیت و دارایی؛
 - ایجاد محیطی امن؛
 - اعاده و پاسداشت صلح و نظم عمومی؛
 - احترام به حقوق انسانی همه افراد.
- ب) کشف جرم و ممانعت از انجام آن:** در مقام مأمور پلیس شما:
- عضوی از جامعه هستید؛
 - باید همکاری و مشارکت را بین پلیس و جامعه ارتقا دهید؛
 - باید به گونه‌ای رفتار کنید که برانگیزنده و ارتقا دهنده اعتماد و اطمینان و احترام متقابل بین پلیس و جامعه باشید.
- ج) پاسداشت و اعاده صلح و نظم عمومی:**
- مردم حق دارند که عقاید خاص خود را داشته باشند، خودشان را ابراز کنند و به طور صلح آمیزی به یکدیگر ببینند و گرد هم آیند.
 - شما در مقام مأمور پلیس وظیفه دارید تا از صلح و نظم عمومی موجود در قانون پاسداری کنید و آن را اعاده کنید.
- د) کمک به جامعه در مواقع اضطراری:**
- شما در مقام مأمور پلیس باید در مواقع اضطراری و مورد نیاز همانند سیل، زلزله و... به یاری جامعه بشتابید و کمک کنید.

۳- قدرت‌ها یا نیروهای پلیس

الف) هیچ شهروندی نباید به دلخواه و به داوری و ترجیح فردی توقیف شود. در صورت توقیف قانونی، شما در مقام مأمور پلیس باید:

- با افراد توقیف شده با احترام و انسانیت رفتار کنید.
- افراد توقیف شده را از حقوقشان مطلع کنید.
- فرض کنید که فرد توقیف شده بی گناه است.
- از قتل و کشتارهای فراقضایی و پنهانی ممانعت به عمل آورید.

ب) در بازداشت گاه:

- بازداشت شده‌گان حق دارند وکیل خود را ببینند.
- بازداشت شده‌گان حق دارند قانونی بودن آموزش شان را به چالش بکشند.
- شما در مقام مأموران پلیس، بازداشت شده‌گان را پیش یک قاضی ببرید تا به اتهاماتشان پاسخ دهند؛ و در زمان پاسخ دادن به اتهامات، رفتار مناسبی با آنها داشته باشید.

ج) در تحقیق:

- تحقیق باید قانونی انجام شود.
- با افرادی که تحت تحقیقند باید با احترام رفتار شود و حقوق آنها محترم شمرده شود.
- د) استفاده از نیروی قدرت و اسلحه: هر نیرویی که به کار گرفته می‌شود باید متناسب با میزان تخلف و اهداف قانونی باشد. زور و نیروی دردآور و شدید که اقدام نهایی است تنها در موارد زیر امکان پذیر است:

- زمانی که کاربرد آن غیر قابل اجتناب است.
- زمانی که خطر قریب الوقوع مرگ آور یا آسیب جدی برای مأمور پلیس یا دیگران وجود دارد.
- برای جلوگیری از جرمی که خطر بسیار مهمی برای حیات محسوب می‌شود و البته به مثابه آخرین راه حل. (www.ICRC.org)

۴- گروه‌های آسیب پذیر:

الف) زنان:

- شما در مقام مأمور پلیس باید بدانید که آنان در زمینه جرایم جنسیتی^۱، آسیب پذیری بیشتری دارند؛
- تحقیقات بدنی از آنها باید به وسیله مأموران زن انجام شود؛
- زنان باید جدا از مردان بازداشت یا زندانی شوند.

ب) نوجوانان:

- آنها به مراقبت بیشتری نیازمندند؛
- به خاطر جوانی و آسیب پذیریشان، تا جایی که جرایم آنها سخت و شدید نیست، باید با آنها با احساس (مدارا) رفتار شود؛
- آنها باید جدا از بزرگسالان بازداشت و زندانی شوند.

ج) قربانیان جرم:

- شما در مقام مأموران پلیس باید با قربانیان جرم:
- به گونه‌ای رفتار کنید که خودتان و اعضای خانواده تان در شرایط آنان خواهان آن رفتارید؛
- شما باید با آنها ابراز همدردی کنید و به آنها احترام بگذارید؛

د) افراد بی خانمان داخلی و پناهندگان:

- شما در مقام مأمور پلیس باید بدانید که:
- آنها بسیار آسیب پذیرند؛
- آنها از حقوقی اساسی همانند حقوق همه افراد برخوردارند.

۵- دستور دادن و مدیریت کردن:

- در این زمینه، شما در مقام مأمور پلیس باید:
 - از قانون اطاعت و پیروی کنید؛
 - هر نمونه‌ای از رفتار غیر اخلاقی یا غیر قانونی را به رؤسایتان گزارش کنید؛
 - مسئول و پاسخگوی خود و جامعه تان باشید؛
 - و در نهایت توجیه و پاسخی برای اعمال و رفتارهایتان داشته باشید.
- سازمان ICRC غیر از اصول و نظامنامه مذکور، سؤال‌هایی را نیز مطرح کرده و اعتقاد بر این است که اگر مأموران اعمال و رفتارهای خود را بر اساس این سؤال‌ها مستند سازند، در واقع کمال و اعتماد خود را تقویت کرده اند. این سؤال‌های عبارت‌اند از:
- چه کسی^۲ برای عمل یا فعل شهادت می‌دهد یا مسئول آن است؟

1. Gender Crimes
2. Who

- چه چیزی^۱ دقیقاً انجام شده است؟
- چه زمانی^۲ حادثه رخ داده است (تاریخ، زمان و شرایط)؟
- کجا^۳ حادثه رخ داده است؟
- چرا^۴ حادثه رخ داده است (انگیزه)؟
- چگونه^۵ حادثه رخ داده است؟ (توصیف و تبیین جزئیات)

در نظامنامه اخلاقی پلیس انگلستان آمده است: به نام اجرای مقررات اساسی وظیفه خود را در راه خدمت به بشریت می‌گذارم که جان و مال آنها را حفظ نمایم و در مقابل ظالم از مظلوم دفاع کنم سعی کنم که با همکارانم برادر باشم و با آنها با جدیت و شادمانی رفتار نمایم. قانون را با کمال ادب و شایستگی و بدون غرض ورزی و بدون استفاده از اعمال قدرت غیر لازم اجرا نمایم و هرگز رشوه و انعامی قبول نمی‌کنم (دمپسی، ۱۳۸۱: ۶۰).

وزارت کشور انگلستان^۶ در سال ۲۰۰۸ برای پلیس وظایفی را در نظر گرفته، و به منظور انجام این وظایف استانداردهایی را تدوین کرده است که عبارت‌اند از:

۱. محافظت از زندگی و سرمایه.

۲. حفظ نظم.

۳. پیشگیری از وقوع جرایم؛

۴. انجام اقدامات لازم جهت دادرسی مجرم، زمانی که جرمی به وجود آید.

به منظور انجام این وظایف، سازمان مذکور استانداردهایی را در قالب اصول^۷ ارایه کرده است که بسیاری از آنها متوجه اصول اخلاقی پلیس است:

اصل ۱: مسئولیت و پاسخگویی^۸:

افسران پلیس شخصاً در زمینه فعالیت‌ها و قصوراتشان مسئول هستند و باید پاسخگو باشند.

اصل ۲: درستکاری و صداقت^۹:

افسران پلیس درستکارند، فعالیت خود را با صداقت انجام می‌دهند و از موضع خود عدول و

1. What
2. When
3. Where
4. Why
5. How
6. Home Office
7. Principals
8. Responsibility and Accountability
9. Honesty and Integrity

اجحاف نمی‌کنند.

اصل ۳: نظم و ترتیبات قانونی^۱:

افسران پلیس از نظم و ترتیبات قانونی پیروی می‌کنند و از هر نظم و ترتیبی که غیر قانونی می‌دانند اجتناب می‌کنند.

اصل ۴: استفاده از نیرو و قدرت^۲:

افسران پلیس زمانی از نیرو و قدرت خود استفاده می‌کنند که مورد نیاز است و برای وصول به هدفی قانونی، عقلانی به نظر می‌رسد.

اصل ۵: اختیار، ادب و احترام^۳:

افسران پلیس از قدرت و اختیاراتشان استفاده نادرست نمی‌کنند و به حقوق همه افراد احترام می‌گذارند.

افسران پلیس با خویشتن داری و بردباری فعالیت‌های خود را انجام می‌دهند. آنها با اعضای جامعه و همکارانشان با احترام، ادب و نزاکت رفتار می‌کنند.

اصل ۶: برابری^۴:

افسران پلیس، فعالیت‌های خود را به طور منصفانه و دادگرانه انجام می‌دهند. آنها به طور غیرقانونی میان گروه‌های مختلف تبعیض قائل نمی‌شوند. یعنی تبعیض بین گروه‌ها بر اساس: جنسیت، نژاد (نژاد ملی و اجتماعی)، زبان، مذهب و عقیده (عقاید سیاسی و دیگر عقاید)، ناتوانی‌های جسمی، سن و سال، جهت گیری جنسی، دارایی، اصل و نسب و دیگر وضعیت‌ها.

اصل ۷: رازداری^۵:

افسران پلیس، در زمینه اطلاعات کاملاً با احتیاط عمل می‌کنند و دسترسی و آشکار کردن آنها را فقط در جهت اهداف قانونی پلیس روا می‌دانند.

1. Lawful Orders
2. Use of Force
3. Authority, Respect and Courtesy
4. Equality
5. Confidentially

اصل ۸: شایستگی برای وظیفه^۱:

افسران پلیس تنها وقتی در موقعیت انجام وظیفه قرار می‌گیرند یا خودشان را برای انجام وظیفه‌ای حاضر می‌بینند که شایستگی انجام آن را داشته باشند.

اصل ۹: رفتار عمومی^۲:

افسران پلیس در زمان انجام وظیفه، حرفه‌ای عمل می‌کنند. افسران پلیس چه در حین خدمت و چه غیر از آن به گونه‌ای عمل نمی‌کنند که اعتبار خدمات پلیس زیر سؤال رود و اعتماد عمومی به پلیس خدشه دار شود. افسران پلیس، مجرم جنایی را از اعمال و شرایط در نظر گرفته شده توسط دادگاه، و همچنین نکات جریمه در دادخواست، مطلع می‌سازند.

اصل ۱۰: به چالش کشیدن و اطلاع دادن از رفتار نامناسب و ناشایست^۳:

افسران پلیس تخلفات و رفتارهای نامناسب همکاران خود را به چالش می‌کشاند، زمانی که شرایط مهیا باشد با آنها مقابله می‌کنند یا اینکه رفتار آنها را گزارش می‌دهند. به نظر می‌رسد که اصل دوم یعنی درستکاری و صداقت ارتباط بسیار زیادتری با اخلاق پلیسی داشته باشد. طبق این اصل، افسران پلیس باید با درستی فعالیت خود را انجام دهند و در رفتارشان با عموم و همکارانشان صداقت داشته باشند. آنها با رعایت این اصل اخلاقی، اعتماد و اطمینان به خدمات پلیس را حفظ و مستحکم می‌کنند. براساس این اصل، افسران پلیس هیچ اشتباه و خطای زبانی و نوشتاری را دانسته انجام نمی‌دهند و در ثبت و ضبط امور مربوط به پلیس، کسی را راهنمایی نامناسب و نادرست نمی‌کنند. آنها هدیه و پاداشی را که بتواند در بی طرفی شان خدشه وارد کند، نمی‌پذیرند. در طول انجام خدمت، ممکن است تعارضاتی به افسران معمول شود (همانند خوردنی‌ها) و آنها نیز امکان دارد که به مثابه جزئی از وظایف شان بپذیرند؛ با این وجود، افسران پلیس باید به انگیزه افرادی که هدیه و پاداش می‌دهند به دقت توجه، و به خطراتی که پشت انگیزه هر فرد یا سازمانی است توجه داشته باشند. افسران پلیس همچنین از جایگاه یا موقعیت و کارت شناسایی خود به منظور دستیابی به آن گونه از منافع (منافع مالی و غیره) که می‌تواند به وجود آورنده این احساس و ادراک باشد که آنها از جایگاه و موقعیت خود سوء استفاده می‌کنند، استفاده نمی‌کنند. کارت شناسایی تنها برای شناسایی و اظهار اختیارات است.

1. Fitness for Duty
2. General Conduct
3. Challenging and Reporting Improper Conduct

اصل پنجم، اختیار و قدرت پلیس را ملازم با اصول اخلاقی و ادب و احترام می‌داند. طبق این اصل، افسران پلیس در حین انجام وظایف از اختیار و قدرتی که به آنها محول شده است، سوء استفاده نمی‌کنند. موقعیت و جایگاه آنها در حراست از حقوق انسانی افراد و گروه‌ها در جامعه، منحصر به فرد و بی نظیر است. آنها صاحب قدرت و مسئولیت‌های بسیار مهمی هستند و مردم حق دارند از پلیس انتظار داشته باشند از قدرتش را به صورت تخصصی، منصفانه و عادلانه، و بدون ملاحظه جایگاه افراد استفاده نماید. تحت هیچ شرایطی افسران پلیس نباید رفتار غیرانسانی، توهین آمیز و تحقیرکننده از خود نشان دهند. آنها به این واقعیت توجه دارند که برخی از افرادی که با پلیس در ارتباطند همانند مجرمان، شهادت دهندگان، مظنونان و متهمان ممکن است آسیب پذیر باشند و براین اساس به حمایت و کمک بیشتری نیاز داشته باشند. افسران پلیس در ارتباطشان با مردم و همکارانشان از گفتار و رفتاری مناسب استفاده می‌کنند و زبان و رفتاری را که می‌دانند تفرانگیز، بیزارکننده و ناخوشایند است، به کار نمی‌برند.

در اجرای اصل ششم، یعنی برابری، افسران پلیس به همه افراد، سنت‌ها، باورها و سبک‌های زندگیشان که قانونی است، احترام می‌گذارند. آنها در حین انجام وظایفشان و اعمال اختیارات و قدرتشان، هیچ گونه تبعیضی روا نمی‌دارند. افسران پلیس مسئولیت ویژه‌ای جهت ارتقای اصل برابری انسانها بر عهده دارند و اعمال آنها، الگوهای مثبتی را معرفی می‌کند.

سازمان مذکور پس از بررسی نکات اخلاقی فوق، نکته مهمی را متذکر می‌شود که بسیار حائز اهمیت است؛ آن اینکه: برخی از موضوعات در زمینه اخلاق پلیسی مرتبط با زمانی است که افسران پلیس در حین انجام وظیفه نیستند و به عبارت دیگر در زمان یا موقعیتی غیر از زمان و موقعیت رسمی و اداری اند. در این موقعیت‌ها نیز آنها باید به گونه‌ای رفتار کنند که اعتبار مضاعفی به جایگاه پلیس ببخشند خدمات پلیس را نه تنها نامعتبر نسازند بلکه اعتبار مضاعفی نیز به آنها بدهند. افسران پلیس باید توجه داشته باشند که حتی در زمان و موقعیتی که آنها در حین انجام وظیفه نیستند نیز اعمال و رفتار آنها اثرگذار است و این تأثیر نه تنها به خود آنها بلکه به کل خدمات پلیس برمی‌گردد.

در نهایت سازمان FDLE¹ در سال ۲۰۰۷ استانداردهایی را جهت هدایت رفتار پلیس تدوین کرده است. این استانداردها شامل اصولی است هر اصل نیز دارای دلیل و قوانین مرتبط با خود می‌باشد. (www.FDLE.state.Fl.us)

1. FDLE (florida Department of law Enforcement)

اصل یکم:

مأموران پلیس، چه در حین خدمت و چه غیر از آن باید خود، هدایت کننده رفتار خویش باشند؛ این امر باید مطابق قانون اساسی و دیگر قوانین مرتبط باشد.

دلیل:

مأموران پلیس باید هدایت کننده و اداره کننده وظایفشان باشند و از این طریق تضمین کننده اختیار و قدرت برگرفته خود از جامعه باشند. براین اساس، آنها باید حیطه‌ای که قانون برای قدرت و اختیار آنها تعیین کرده است را بدانند. مأموران پلیس باید مطابق با قدرت و اختیاری که به آنها داده شده است، عمل کنند.

قوانین:

۱. مأموران پلیس نباید دانسته از اختیارشان در زیر لوای قدرت قانون تخطی کنند.
۲. مأموران پلیس نباید دانسته از قوانین و مقررات رویه‌های جنایی همانند بازجویی، توقیف، حبس، تحقیقات و مصادره نافرمانی کنند.
۳. مأموران پلیس نباید دانسته آزادی افراد را محدود کنند، حتی اگر آنها را برای زندانی کردن به علت تخطی از قوانین بازداشت کرده باشند.
۴. مأموران پلیس چه در حین خدمت و چه غیر از آن نباید آگاهانه مرتکب هیچ گونه تخلف و تخطی از قوانین (مخصوصاً تخلفات جنایی) شوند؛ البته به استثنای مواردی که به آنها براساس انجام وظیفه شان اجازه داده شده است.

اصل دوم:

مأموران پلیس در شرایط رسمی و اداری باید از هر رفتاری که باور عمومی را نسبت به درستی نظام عادلانه جنایی کاهش می‌دهد، پرهیز کنند.

دلیل:

همکاری جامعه با پلیس در نتیجه اعتمادی است که جامعه به مأموران پلیس دارد؛ اعتمادی که براساس دوستی و بی طرفی فعالیت‌های پلیس به وجود آمده است. مأموران پلیس، در مقام نخستین گروه جامعه که بانظام عادلانه جنایی در ارتباط است باید به شیوه‌ای عمل کنند که چنین اعتمادی ترویج پیدا کند.

قوانین:

- ۱-۲- مأموران پلیس باید وظایفشان را با درستی، انصاف و بی طرفی انجام دهند.
- ۲-۲- مأموران پلیس نباید دانسته اتهامات اشتباه و غلط در زمینه تخلفات جنایی، راهنمایی و رانندگی و غیره به افراد وارد کنند. البته این به معنا عدم استفاده از رفتار زیرکانه در طول تحقیقات و بازرسی‌های جنایی براساس قانون نیست.
- ۳-۲- مأموران پلیس باید به طور درست، کامل و بی طرفانه گزارش و شهادت یا گواهی دهند و شواهد و مدارک را حاضر کنند؛ که این شواهد و مدارک رفع اتهام را نیز در بر می‌گیرد.
- ۴-۲- مأموران پلیس نباید دانسته کاری را انجام دهند که تخطی، تجاوز و توهین به حقوق اساسی افراد جامعه محسوب شود.
- ۵-۲- مأموران پلیس باید از نظم و ترتیبات قانونی تبعیت کنند. همچنین باید از هر نظم و ترتیبی که می‌دانند آنها را به فعالیت‌ها و اعمال غیرقانونی می‌کشاند، احتراز کنند.
- ۶-۲- اگر مأموران پلیس تخلفی از قانون را مشاهده کنند باید فعالیت‌ها و گزارش‌های لازم را به سمع و نظر بازرس یا ناظر بلافصلشان برسانند تا او نیز به رئیس پلیس منتقل کند. اگر این تخلف و خطا توسط خود ناظر یا بازرس صورت گرفته باشد، مأموران وظیفه دارند که تخطی او را به ناظر و بازرسش (بازرس بازرس) گزارش دهند.

اصل سوم:

مأموران پلیس باید با بی طرفی و بدون پیش داوری و تعصب، و سلیقه شخصی وظایفشان را انجام دهند و قوانین را اجرا کنند.

دلیل:

اثربخشی اجرای قوانین، مستلزم اعتماد، اعتقاد و ایمان عمومی است. جوامع مختلف باید به درستی و بی طرفی پلیس‌شان ایمان داشته باشند. مأموران پلیس باید از رشد ناسازگاری^۱ که در جامعه براساس تنوع و گوناگونی به وجود می‌آید جلوگیری کنند و وظایفشان را بدون توجه به نژاد، رنگ، کیش و آیین، مذهب، تبار ملی، جنسیت، جایگاه افراد، خاستگاه عمومی، ناتوانی، جهت گیری جنسی و سن و سال انجام دهند.

قوانین:

- ۱-۳- مأموران پلیس باید تمام افراد جامعه را از خدمات اجرای قوانین اثربخش، کارآمد و حرفه‌ای بهره‌مند سازند.
- ۲-۳- مأموران پلیس نباید در گفتار یا کردارشان پیش داوری و تعصبی در زمینه نژاد، رنگ، کیش و آیین، مذهب، تبار ملی، جنسیت، جایگاه مادی، جایگاه افراد، خاستگاه عمومی، ناتوانی، جهت‌گیری جنسی و سن و سال داشته باشند.
- ۳-۳- مأموران پلیس نباید در تصمیمات اجرای قوانین، تحت تأثیر نژاد، رنگ، کیش و آیین، مذهب، تبار ملی، جنسیت، جایگاه مادی، جایگاه افراد، خاستگاه عمومی، ناتوانی، جهت‌گیری جنسی و سن و سال قرار گیرند.

اصل چهارم:

مأموران پلیس در حین انجام وظیفه یا غیر از آن نباید به گونه‌ای عمل کنند که به اعتبار و حیثیت خودشان، سازمان مطبوعشان، توانایی دیگر مأموران و به طور کلی تمامی خدمات اجرای قوانین توسط پلیس ضرر و ضربه وارد کنند.

دلیل:

توانایی مأموران پلیس در انجام وظایفشان به احترام و اعتباری که جامعه به طور کلی برای آنها و اجرای قوانین توسط آنها قائل می‌باشد، وابسته است. مأموران پلیس باید به شیوه‌ای رفتار کنند که با صداقت و اعتمادی که عموم مردم از آنها انتظار دارند، متناسب باشد.

قوانین:

- ۱-۴- مأموران پلیس نباید از مواد شیمیایی و نوشیدنی‌های ممنوع (مخصوصاً الکلی) در حین انجام وظیفه استفاده کنند.
- ۲-۴- مأمور پلیس نباید در فضای تنفسی از عطر یا ادکلن با رایحه مشروبات الکلی استفاده کند.
- ۳-۴- مأموران پلیس نباید از مواد مخدر، توهم‌زا، و دیگر مواد ممنوع و غیرمجاز استفاده کنند؛ مگر در مواردی که قانوناً اجازه دارند. حتی در مواردی که اجازه داده شده است نیز آنها باید به این نکته توجه داشته باشند که استفاده از داروها خللی در انجام درست وظیفه شان ایجاد نکند.
- ۴-۴- مأموران پلیس نباید به فعالیتی دست زنند که به آزار، اذیت و مزاحمت جنسی بینجامد. آنها نباید عملی انجام دهند و یا سخنی بگویند که از لحاظ جنسی نامطوب و نامشروع باشد.

- ۴-۵- مأموران پلیس نباید درخواست روابط نامشروع داشته باشند.
- ۴-۶- مأموران پلیس باید از هر عمل مرتبط با منافی عفت پرهیز کنند.
- ۴-۷- مأموران پلیس نباید رفتار خشونت آمیز و تند داشته باشند. مأموران پلیس نباید به تندی و گستاخی به محل کار و به خانه افراد حمله ببرند و با آنها با خشونت رفتار کنند.
- ۴-۸- مأموران پلیس باید از ارتباط با افرادی که آنها نیز با متخلفان جنایی ارتباط دارند، اجتناب کنند، زیرا این ارتباط به حیثیت و اعتبار آنها خدشه وارد می‌سازد. البته این قانون، ارتباط‌هایی را که برای انجام وظیفه لازم است و همچنین ارتباط‌هایی را که به خاطر پیوستگی‌های خانوادگی اجتناب ناپذیر است، در بر نمی‌گیرد.

اصل پنجم:

مأموران پلیس باید با همه اعضای جامعه با احترام و ادب رفتار کنند.

دلیل:

مأموران پلیس از بقیه دولتمردان مشهورترند. (بیشتر در دید عموم قرار دارند.) پس باید در تعاملات شان با عموم و تک تک افراد، اثرگذاری مثبتی داشته باشند.

قوانین:

- ۵-۱- مأموران پلیس باید در ارتباطشان با عموم مردم، و زیر دستان و فرماندهان مافوق خود، احترام، ادب و نزاکت عاقلانه داشته باشند.
- ۵-۲- مأموران پلیس به منظور انجام وظایفشان نباید هیچ کسی را مورد تمسخر، تحقیر، و طعنه و کنایه قرار دهند. آنها نباید به طور کلی کسی را خجالت زده، سرافکننده و شرمسار سازند.
- ۵-۳- مأموران پلیس باید شکایت شهروندان را به موقع به دستشان برسانند و در این زمینه از خط مشی‌های مقبول استفاده کنند.

اصل ششم:

مأموران پلیس نباید از طریق پذیرفتن، دادن و تقاضای هر گونه هدیه که می‌تواند به مثابه عامل مؤثر در فعالیت‌های پلیس تفسیر شود، یا از طریق استفاده از جایگاهشان به مثابه مأموران پلیس به منظور کسب منافع سیاسی، تجاری و اقتصادی و شخصی به صحت و درستی خود، سازمان و حرفه شان خدشه و خلل وارد کنند.

دلیل:

برای اینکه جامعه‌ای اعتقاد و ایمان به مأموران پلیس خود داشته باشد، همه مأموران و همچنین سازمان آنها باید از رفتارهایی که باعث شک و تردید در بی طرفی و بی غرضی آنها می‌شود، پرهیز کنند.

قوانین:

۱-۶- مأموران پلیس نباید از جایگاه حرفه‌ای شان، کارت شناسایی شان یا هر نشان دیگر در این زمینه‌ها استفاده کنند: (۱) جهت کسب منافع مالی و شخصی، چه برای خود و چه برای دیگران؛ (۲) جهت کسب امتیاز و موقعیتی که دیگران برای آنها قائل نیستند؛ (۳) جهت ملغی کردن نتایج فعالیت‌های غیرقانونی و ممنوع.

۲-۶- مأموران پلیس نباید بدون اجازه رئیس یا روسای خود کارت شناسایی یا دیگر نشانه‌های خود را به دیگران جهت استفاده بدهند، تا از این مدارک عکس تهیه کنند یا اینکه آنها را مجدداً صادر کنند.

۳-۶- مأموران پلیس باید از هر گونه کمک و انعامی که عقلاً و منطقاً می‌تواند به مثابه عوامل مؤثر در فعالیت‌ها و قضاوت‌های پلیس تفسیر شود، پرهیز کنند.

۴-۶- مأموران پلیس نباید در تفریح و سرگرمی‌های نادرست، مخرب و ممنوع شرکت کنند؛ مگر اینکه لازمه کارشان باشد.

۵-۶- مأموران پلیس:

الف) نباید اجازه دهند که از نام، عکس و عنوانشان جهت تبلیغ در شرکت‌ها و مؤسسات تجاری، مالی و تولیدی استفاده شود.

ب) باید موضع بی طرفانه‌ای را در زمینه ارزشمندی یا بی ارزشی مباحث کارگری، اعتراضات سیاسی و دیگر نمایش‌ها و تظاهرات عمومی مرتبط با پلیس داشته باشند.

البته این بدین معنا نیست که مأموران پلیس نمی‌توانند در وضع و تصویب قوانین اظهار نظر کنند یا اینکه در زمینه قوانین موجود دیدگاه‌های خود را اظهار کنند یا در مقام شهروندان حق اظهار نظر و مشارکت در مسائل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ندارند.

اصل هفتم:

مأموران پلیس نباید صحت و درستی عمل خودشان و سازمانشان را در زمان تضاد و ستیز منافع^۱، با صحبت‌ها و تلاش‌هایشان مخدوش کنند.

دلیل:

مأموران پلیس برای اینکه درستی و بی طرفی خود را نزد مردم حفظ کنند نباید صحبت یا فعالیتی رسمی انجام دهند که با مسئولیت‌های صحیح پلیس در تعارض باشد.

قوانین:

۷-۱- مأموران پلیس باید از داخل شدن و درگیر شدن در مسائل و مشکلات اداری و اعمال و فعالیت‌های مؤثر دیگر مأموران در مسائل و مشکلات اداری خودداری کنند و تحت تأثیر خانواده‌های درجه یک، وابستگان و افرادی که با آنها رابطه شخصی و بسیار نزدیک دارند قرار نگیرند؛ مگر در مواردی که قانون به آنها اجازه داده است.

۷-۲- مأموران پلیس نباید از قدرت و جایگاهشان جهت کسب سود و منفعت شخصی استفاده کنند؛ هر چند که آنها محدود نیستند و می‌توانند با افرادی که درحین انجام وظیفه در ارتباطند، ارتباط شخصی و خصوصی داشته باشند.

۷-۳- مأموران پلیس نباید در فعالیتی شرکت کنند که موقعیت و جایگاه آنها را تخریب می‌کند یا اینکه توانایی پلیس را در انجام بی طرفانه امور و وظایف رسمی مورد شک و تردید قرار می‌دهد.

اصل هشتم:

مأموران پلیس باید سری بودن اطلاعات موجود را مورد بررسی قرار دهند.

دلیل:

به مأموران پلیس، میزان بسیار زیادی از اطلاعات شخصی، حقوقی و غیره محول می‌شود. آنها باید محرمانه و سری بودن چنین اطلاعاتی را حفظ کنند و از این طریق اعتماد و ایمنی عموم را نسبت به حفظ اطلاعات سری توسط پلیس ارتقا بخشند.

قوانین:

۸-۱- مأموران پلیس نباید دانسته از محدودیت‌های قانونی جهت آشکار کردن و انتشار دادن اطلاعات تخطی کنند.

۸-۲- مأموران پلیس نباید عموماً به افشای اطلاعات جهت اموری همانند ترساندن و یا شرم‌نده کردن قربانیان، شاهدان و شاکیان اقدام کنند؛ مگر در مواردی که بر حسب وظیفه شان اجازه دارند.

۸-۳- مأموران پلیس نباید هویت افراد را در مواقعی که اطلاعات، سری محسوب می‌شود آشکار کنند؛ مگر در مواردی که از لحاظ قانونی و سازمانی لازم است.

در جمهوری اسلامی ایران متأسفانه در گذشته روی این محور کار زیادی نشده و حتی قانون نیروی انتظامی نیز فقط در یک بند از وظایف آن به طور کلی آورده است. «تلاش مداوم و مستمر در جهت حاکمیت کامل فرهنگ و ضوابط اسلامی در نیروی انتظامی» البته در سال‌های اخیر در زمینه تعامل و ارتباط پلیس با مردم و نیز رفتار حرفه‌ای پلیس کارهای خوبی صورت گرفته است از قبیل برگزاری همایش‌ها، تشکیل کمیته استاندارد سازی رفتار پلیس، میز گرد ها، تألیف برخی مقالات و کتب و نیز گنجاندن واحد درسی تحت عنوان تعامل پلیس با مردم و اخلاق حرفه‌ای پلیس در برنامه تفصیلی دوره‌های دانشگاه علوم انتظامی و مراکز آموزش درجه‌داری لکن باید اذعان کرد که هنوز در اول راه قرار داریم و کارهای زیادی باید صورت پذیرد.

اگر چه در حال حاضر نظامنامه اخلاقی و مصوبی در پلیس جمهوری اسلامی در اختیار نیست لیکن به طور غیر رسمی از طریق سیستم آموزش ناجا منشور اخلاقی پلیس در کارگاه‌های آموزشی ارائه شده است که بندهای مهم آن عبارت است از:

۱. برای دفاع از اسلام و آرمان‌های انقلاب اسلامی از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کنم.
 ۲. خدمت به مردم کشورم را از هر قوم و آئین و قشری که باشند به منزله یک تکلیف بنیادی و وظیفه اساسی می‌نگرم و برای افزایش امنیت و آرامش آنان از همه توان و نیروی خود بهره‌گیرم.
 ۳. تمام شهروندان را به منزله خواهران و برادران دینی و ملی خویش بنگرم و از هر نوع اجحاف در حق آنان، کوتاهی در برابر خواسته‌های مشروعشان و خشونت و تعرض در برابر آنان پرهیز می‌کنیم.
 ۴. پیوسته برای افزایش دانش و آگاهی، بهبود تعامل و روابط اجتماعی، افزایش تراز عملکرد و کارایی، کنترل هیجانات منفی و کنش‌های کژمدارانه و پرورش و تقویت سجایای اخلاقی خود و همکارانم گام برمی‌دارم.
 ۵. در صورت ارتکاب هر نوع خطا و تخلفی، خواه در سازمان یا در برابر مردم برای جبران و اصلاح آن بی‌درنگ گام برمی‌دارم.
 ۶. تمام توان خود را برای افزایش اقتدار، منزلت و شأن اجتماعی نیروی انتظامی به کار می‌گیرم و از ارتکاب هر نوع کنشی که موجب تقلیل شأن و منزلت پلیس در جامعه شود می‌پرهیزم.
 ۷. در قلمرو مسئولیت و مأموریت خویش، برای افزایش کارایی و توسعه کارکرد مطلوب نیروی انتظامی در جامعه تلاش می‌کنم. (الیاسی و باصری، ۱۳۸۸: ۹، محمودی، ۱۳۸۸: ۷)
- همچنین منشور حقوق مراجعان به کلانتری‌ها به شرح زیر تدوین شده است:

کسانی که به کلانتری مراجعه می‌کنند:

۱. از هر جنس و پیرو هر دین و مذهب و متعلق به هر قوم و قشری که باشند از حقوق برابر و یکسان برخوردارند.
۲. از بدو ورود به کلانتری باید با عزت و احترام به قسمت یا دایره مورد درخواست راهنمایی شوند.
۳. در زمان انتظار باید در مکانی ایمن و راحت منتظر بمانند.
۴. بلافاصله پس از حضور در قسمت یا دایره مورد درخواست باید از مشخصات مأمور پرونده خویش و هر نوع اطلاعات ضروری دیگر مطلع شوند.
۵. باید بتوانند بدون ترس و لکنت زبان اظهارات خویش را مطرح کنند.
۶. باید اطمینان حاصل کنند که اسرار پرونده آنان هرگز در تردد افراد یا مراجع غیر ذیصلاح افشا نمی‌شود.
۷. نباید ابعاد زندگی خصوصی آنان مورد استنطاق و تفتیش قرار گیرد مگر در موارد ضروری و در چارچوب قانون.
۸. در مدت حضور در کلانتری از آب آشامیدنی بهداشتی، سرویس بهداشتی مناسب، نمازخانه مطلوب و فضای انتظار مناسب بهره مند باشند.
۹. درخواست یا تقاضای قانونی آنان باید بدون اتلاف وقت برآورده شود.
۱۰. در صورت نیاز، باید با رعایت نوبت و بدون اتلاف وقت بتوانند درخواست یا نظرات خویش را به اطلاع رئیس کلانتری یا جانشین او برسانند.
۱۱. نباید از جانب هیچ یک از کارکنان کلانتری یا سایر مراجعان مورد بی‌مهری، پرخاش یا بی‌حرمتی قرار گیرند.
۱۲. در صورت ناخرسندی از عملکرد، برخورد و منش کارکنان کلانتری باید بتوانند بدون واهمه شکایت خویش را به مراجع بالاتر منعکس کنند (الیاسی و باصری، ۱۳۸۸: ۱۱ محمودی، ۱۳۸۸: ۹).

ضمن بررسی متون دینی، تدابیر و رهنمودهای امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری و نیز سلسله مراتب فرماندهی این نیرو شاخصه‌های رفتاری زیر را می‌توان لازمه کار پلیس جمهوری اسلامی ایران برشمرد. دینداری و احساس حضور خداوند، ورع و تقوی، خوش رفتاری، عدالت خواهی و حق طلبی، امانت داری و صداقت، عشق به خدمت، قناعت و مناعت طبع، ذکاوت و هوشمندی، نظم و برنامه ریزی، اعتماد به نفس و قاطعیت در اجرای قانون، حیا و عفت و نیز احساس مسئولیت و افتخار سازمانی که به عنوان نمونه یکی از شاخص‌های فوق تشریح می‌گردد (مجبی، ۱۳۸۳: ۶۵).

امام خمینی (ره) در دیدار رؤسای کلانتری‌ها با ایشان می‌فرماید: «خدا را در نظر بگیرید، خدا حاضر است. همه جا زبان شما در محضر خداست، چشم شما در محضر خداست، همه قوای شما در محضر خداست در محضر خدا معصیت نکنید» (امام خمینی، ۱۳۷۰: ۲۶۳).
مقام معظم رهبری نیز در این زمینه می‌فرماید: اگر دینداری و پایبندی به اصول نباشد پای امنیت هم به شدت می‌لنگد. حتی پلیس‌هایی که در دنیا به انضباط معروفند. اگر آن قید معنوی، آن حاکم درونی، آن احساسی که بر همه وسوسه‌ها غلبه دارد در آنها نباشد کارآیی نخواهند داشت. آن احساس چیست؟ بعضی‌ها از میهن دوستی از احساسات ناسیونالیستی یا احساسات تشکیلاتی و سازمانی استفاده می‌کنند. لکن واضح شده است که همه آنها در جاهایی لنگ می‌مانند آن احساسی که همه جا برای خودش را دارد احساس دینی و احساس حضور در مقابل پروردگار عالم است.

هر جا هستیم چه در مرکز این تشکیلات در تهران و در فلان اتاق باشیم چه در فلان پاسگاه دور افتاده گوشه کشور در معرض تهاجم‌ها باشیم این احساس حضور الهی لازم است تا انسان کارایی و احساس قدرت پیدا کند و احساس خستگی نکند (پازوکیان، ۱۳۸۴: ۳۷).

نتیجه‌گیری

پلیس مدرن، پلیس جامعه محور است؛ یعنی پلیسی که در جامعه و برای جامعه می‌باشد (میلر و هس، ۱۹۹۸: ۸۸). موجودیت چنین پلیسی، مستلزم بسیاری از رفتارهای اخلاقی است. پلیس عمدتاً با رفتارهای شناخته می‌شود و حیطة اخلاق نیز رفتارهاست؛ اما نه هر رفتاری بلکه رفتارهای مطلوب. براین اساس در بسیاری از مواقع، اخلاق پلیس با وظایف سازمانی اش با یکدیگر درهم تنیده می‌شود و تفکیک آنها کار آسانی نیست. آنچه که در پلیس کشورهای توسعه یافته و همچنین جامعه اسلامی ایران مورد تأکید است در اکثر موارد مشترک می‌باشند و آن رعایت اصول انسانی و اخلاقی از قبیل رعایت قانون، مراعات انصاف، امانت داری، صداقت، حمایت از مظلوم، عدم پذیرش رشوه، حق طلبی و عدالت، تعهد سازمانی و... می‌باشد و در پلیس جمهوری اسلامی ایران مواردی از قبیل رعایت ورع و تقوی و نیز احساس حضور در محضر خداوند علاوه بر موارد ذکر شده مورد تأکید فراوان قرار دارد.

غیر از الزامات اخلاقی فوق، نکات اساسی دیگری نیز در زمینه اخلاق در پلیس قابل بررسی و تحلیل است که باید به آنها نیز توجه کرد:

نکته اول، در رابطه با تدوین نظامنامه‌ای اخلاقی در پلیس است که می‌تواند به صورت آیین نامه، دستورالعمل و حتی قانون مطرح شود. اگر اخلاق باید در پلیس اجرا و نهادینه شود مستلزم این است که غیر از توجه و روی آوری فردی، به جنبه فرمان سازمانی نیز توجه شود.

به عبارت دیگر، اگر چه پذیرش و درونی ساختن اخلاقیات به مقدار بسیار زیادی به خواست خود افراد برمی‌گردد، اما این موضوع نباید ما را از اهمیت جنبه سازمانی اجرای اخلاقیات غافل کند. همان گونه که قبلاً نیز اشاره شد، شاید بیشترین و مهم‌ترین سود و فایده این نکته همانا ارائه ملاک و معیاری برای عمل اخلاقی و در نتیجه هماهنگی رفتارهای اخلاقی باشد. با در دست داشتن نظامنامه یا آیین نامه اخلاقی، مأموران، رفتارهای خود را بر اساس آن تنظیم می‌کنند و از این طریق رفتار آنها هماهنگ می‌شود.

نکته دوم، توجه به حفظ و حراست از شاخصه‌های اخلاقی موجود در پلیس است. به عبارت دیگر، ایجاد رفتار مطلوب در پلیس لازم است اما کافی نیست؛ مکمل این مهم، حفظ و حراست از اخلاقیات موجود است. در این زمینه باید عوامل روانی - اجتماعی که باعث تغییر رفتار اخلاقی پلیس به رفتار غیر اخلاقی می‌شود، مورد نظر قرار گیرد. اگر این تجارب بررسی و در نتیجه رفع نشوند، در رفتار مأموران تأثیر بسیار زیادی خواهند گذاشت. همچنین ارتباط مستمر و مداوم مأموران پلیس با مجرمان، مجروحان و... این خطر را به وجود می‌آورد که تصویر یا ذهنیتی از این افراد در ذهن مأموران ساخته شود و آنها براساس این ذهنیت یا تصویر با افراد برخورد کنند؛ در چنین مواردی سنجش افراد مختلف و متفاوت با آن تصویر و ذهنیت منطقی و مقبول نیست (ساناهارا^۱، ۲۰۰۲: ۹۵).

توجه به زمینه‌های فرهنگی - اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در اخلاق پلیسی، نکته سوم مهم دیگری است که باید به آن توجه داشت. هر جامعه دارای بنیادهای فرهنگی - اجتماعی خاص خود است (جوزف^۲، ۲۰۰۰: ۹۰؛ وینچ^۳ و جینجل^۴، ۱۹۹۹: ۹۰) و بر اساس این بنیادها ارزش‌ها و اخلاقیات خود را می‌سازد. بنابراین، هر جامعه دارای اخلاقیات مخصوص خود است و از این لحاظ منحصر به فرد تلقی می‌شود، اما از این موضوع نباید غفلت کرد که غیر از اخلاقیات هر جامعه، اخلاقیاتی نیز وجود دارند که مقبولیت آنها فراسوی مرزها می‌رود و پذیرش آنها حد و مرز نمی‌شناسد؛ رفتارهای عادلانه و آزادی خواهانه مورد قبول اکثر جوامع است.

نکته چهارم با آموزش اخلاقیات مرتبط است (در این زمینه مراجعه کنید به لی^۵ سیستر^۵، مودگیل^۶ و مودگیل، ۲۰۰۰). اگر ما خواهان حفظ و توسعه اخلاق در پلیس هستیم، یکی از مهم‌ترین راهکارها، توجه به آموزش اخلاق در پلیس است. به منظور آموزش اخلاق در پلیس

1. Sunahara
2. Joseph
3. Winch
4. Gingell
5. Leicester
6. Modgil

به برنامه درسی اخلاق^۱ نیاز است. بدین جهت باید برنامه درسی اخلاق طراحی، اجرا و ارزشیابی شود.^۲ پلیس در این زمینه باید با دانشگاه‌ها و مخصوصاً استادان تعلیم و تربیت ارتباط برقرار کند و با روش علمی^۳، به تدوین برنامه درسی اخلاق پلیسی اقدام کند.

پیشنهادها

به منظور ارتقای وضعیت اخلاق حرفه‌ای و رفتار سازمانی کارکنان پلیس پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. اندیشمندان و صاحب نظران خصوصاً در حوزه علوم اجتماعی، علوم تربیتی، مدیریت و دین و معارف اسلامی مباحث مربوط به اخلاق و رفتار حرفه‌ای و ارتباطات و تعامل پلیس با مردم را در پژوهش‌های خود مد نظر قرار داده و به این مهم هر چه بیشتر توجه داشته باشند.
۲. دانشگاه علوم انتظامی با به کارگیری بهترین اساتید خود با همکاری رده‌های تخصصی و حوزه‌های مأموریتی نیروی انتظامی کارگاه‌های اخلاق و رفتار حرفه‌ای پلیس را طراحی و برای تمام کارکنان نیروی انتظامی خصوصاً کسانی که بیشتر با مردم در ارتباط هستند اجرا کنند.
۳. معاونت آموزش نیروی انتظامی با همکاری رده‌های تحقیقاتی و آموزشی نیرو با بهره‌گیری از اساتید علوم تربیتی و معارف و علوم اجتماعی، نظامنامه اخلاقی پلیس جمهوری اسلامی ایران را تدوین و پس از طی مراحل تصویب ابلاغ کند.
۴. بازرسی کل نیروی انتظامی ضمن دقت نظر با همکاری و هماهنگی فرماندهان و مسئولان رده‌های تخصصی نظارت کاملی بر رعایت مصادیق اخلاق و رفتار حرفه‌ای و نیز اهتمام ویژه به اجرای نظامنامه اخلاق حرفه‌ای توسط تک تک کارکنان نیرو اعمال کنند.
۵. دانشگاه علوم انتظامی و رده‌های تحقیقاتی ناجا نسبت به تألیف کتب و مقالاتی در زمینه اخلاق و رفتار حرفه‌ای پلیس اقدام نمایند و برنامه تفصیلی و سر فصل درس اخلاق پلیسی را نیز متناسب با آن اصلاح کنند.
۶. دانشگاه علوم انتظامی و آموزش نیرو و نیز سازمان مطالعات و تحقیقات با برگزاری همایش‌هایی در زمینه نهادینه سازی اخلاق و رفتار حرفه‌ای این موضوع را در بین اندیشمندان، صاحب نظران، فرماندهان و کارکنان نیروی انتظامی توسعه بخشند.

1. Moral Curriculum

۴. لی سستر، مودگیل و مودگیل، ۲۰۰۰: ۱۲۰؛ و کیلی، ۲، ۱۹۹۹: ۱۴۰

3. Scientific Method

منابع:

- الیاسی، محمدحسین و احمد باصری (۱۳۸۸). **تعالی منش و رفتار پلیس**، تهران: انتشارات معاونت آموزش ناجا.
- یازوکیان، اسدا... (۱۳۸۴). **ویژگی‌های پلیس اسلامی از دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا**، تهران: انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.
- خمینی، روح ا... (۱۳۷۰). **صحیفه نور**، مجموعه رهنمودهای حضرت امام خمینی (ره)، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- دمبسی، تام (۱۳۸۱)، **مبانی و اصول گشت زنی**، ترجمه حسن شمس نژاد، تهران: معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی.
- محبی، علی (۱۳۸۳). **اخلاق پلیسی**، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره سوم، ۶۵.
- محمودی، محمود، (۱۳۸۸). **استاندارد سازی و تعالی رفتار کارکنان کلانتری ها**، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- نلر، جی اف (۱۹۷۱). **آشنایی با فلسفه آموزش و پرورش**، ترجمه: فریدون بازرگان دیلمقانی (۱۳۷۷)، تهران: انتشارات سمت.
- Boni, Nadia and Wilson, Carlene. (1994). **Improving customer service in the police station through organisational behaviour management**. Australasian Centre for Policing Research: formerly National Police Research Unit. Report Series No. 120.
- FDLE (Florida Department of Law Enforcement). (2007). **LE Ethical Standards of Conduct**. n www.fdle.state.fl.us/cjct/Office/Requirments/LE-Conduct.htm.
- Home Office (Crime Reduction and Community Safety Group, Police Leadership and Powers Unit). (2008). **New code of professional standards for police officers**. In www.homeoffice.gov.uk/documents/police-code-consultation?view=Binary-2008.
- ICRC (International Committee of the Red Cross, Unit for Relations with Armed and Security Forces). (2004). **Guide for police conduct and behaviour**. In www.icrc.org.
- Joseph, B, Pamela & Other. (2000). **Culture of Curriculum**. London: Lawrence Erlbaum Associates Publisher.
- Kelly, A. V. (1999). **The curriculum: Theory and practice**. London: Paul Chapman Published Ltd. Fourth Edition.
- Leicester, Mal, Modgil, Celia and Modgil, Sohan (Ed). (2000). **Moral education and pluralism**. London: Falmer press. Volume IV.
- Miller, Linda & Hess, Karen. M. (1998). **The police in the community: strategies for the 21st century**. Belmont: West/Wadsworth, an international

Thomson publishing company.

- Richard, C & Lumb, Ph.D. (2004). **Understanding police organizational transition to community policing**. In ICRC (International Committee of the Red Cross). In www.icrc.org.
- Sunahara, D. F. (2002). **A social-psychological model of unethical and unprofessional police behaviour**. Canadian police College.
- Trigg, Roger. (2005). **Morality matters**. Oxford: Blackwell Publishing.
- Winch, Christopher & Gingell, John. (1999). **Key Concepts in the Philosophy of Education**. London and New York: Routledge.
- www.homeoffice.gov.uk/Jouments/police

اخلاق حرفه‌ای و تعاملات ارتباطی پلیس با جامعه

